

İNGİLİZ GEZGİN EDWIN JOHN DAVIS'İN SEYAHATNAMESİNE GÖRE XIX. YÜZYILIN SON ÇEYREĞİNDE ADANA VE ÇEVRESİ

Gürsoy ŞAHİN*

Özet

Bu çalışmanın esasını İngiliz gezgin Edwin John Davis (1826-1901)'in 1875 yılında Türkiye'ye gerçekleştirdiği seyahati sırasında ziyaret ettiği Adana ve çevresi ile ilgili izlenimleri oluşturacaktır. İskenderiye'deki İngiliz kurumlarında din adamı olarak görev yapan E. J. Davis, aynı zamanda güzel sanatlarla ilgili mastır derecesine sahiptir. Keza ülkesinde Osmanlı atasözleri ile ilgili bir tercüme eser de yayınlamıştır.

Davis'in seyahatnamesinde daha çok Anadolu'nun güneyi ile ilgili bilgiler, tasvirler ve resimler bulunmaktadır. Onun Türkiye'nin çeşitli yörelerinde incelemelerde bulunmuş entelektüel bir kişi olması ve seyahatnamesinin Adana ve çevresi üzerine yoğunlaşması izlenimlerini daha da önemli kılmaktadır. Çalışmada ayrıca Adana ve çevresi hakkında bilgi veren farklı seyahatnamelerden de istifade edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Adana, İngiliz, Gezgin, Edwin John Davis, Seyahatname.*

ADANA AND ITS AROUND IN THE LAST QUARTER OF THE XIX CENTURY ACCORDING TO TRAVELBOOK OF BRITISH TRAVELLER EDWIN JOHN DAVIS

Abstract

This study was based on the impressions of British traveller Edwin John Davis (1826- 1901) about Adana and its around during his trip to Turkey in 1875.

* Doç.Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü,
Afyonkarahisar/Türkiye. e-posta: gsahin@aku.edu.tr

kaynakları yöneticilerin beceriksizliği ve tembelliği yüzünden boşa sarf edilmekte, Türkiye'nin zengin kaynakları ve bunları işletemeyen bir devletin varlığının altı çizilerek kaynakları daha verimli işletecek güçlü bir devletin varlığına ihtiyaç olduğu sezdirilmektedir.

Adana ve çevresinde Müslümanlarla gayrimüslimlerin ilişkilerine de değinen seyyah, Adana'nın nüfusunun önemli kısmının Müslüman olduğunu fakat Hıristiyanların da azımsanamayacak bir nüfusa sahip olduğunu altını çizerek şehirdeki Müslüman ve gayrimüslim halkın ve çocukların barış içinde yaşadıklarına da vurgu yapmıştır.

Sonuç olarak Davis'in izlenimleri ayrıntılı, özgün, nesnel ve objektif ifadeler içermekle birlikte Türklere bakış açısı ve değerlendirme biçimi olarak kendisinden önce var olan önyargılardan tamamen sıyrılmış değildir.

KAYNAKÇALAR

Ahmed Lütü Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lütü Efendi Tarihi*, C. III, Trans. Tamer Erdoğan, Tarih Vakfı-Yapı Kredi Yayını, İstanbul 1999.

BAĞIŞ, Ali İhsan, "III. George Döneminde İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğundaki Ekonomi Siyaseti 1760-1815", *Türk-İngiliz İlişkileri 1583-1984 (400. Yıldönümü)*, Başbakanlık yayını, Ankara 1985, s. 43-52.

BAŞKAN, Seyfi, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye'de Resim*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara 1997.

BİLİCİ, Z. Kenan, "Bir Gezginin Gözüyle 19. Yüzyılda Karaman'daki Anıtlar", *Milli Kültür*, S. 56, (Mart 1987), s. 78-81.

BOWEN, Harold, *Türkiye Hakkında İngiliz Tetkikleri*, İngiliz Kültür Heyeti için Longmans Green an Co. Ltd. London New York Toronto yayını, London 1948.

BROQUIÈRE, Bertrandon De La, *Bertrandon De La Broquière'in Deniz Aşırı Seyahati*, Edt. Ch. Schefer, Sunuş: Semavi Eyice, Çev. İlhan Arda, Eren Yayını, İstanbul 2000, s. 173.

BULUT, Yücel, *Oryantalizmin Eleştirel Kısa Tarihi*, Yöneliş yayını, İstanbul 2002.

ÇADIRCI, Musa, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, TTK Yayını, Ankara 1991.

ÇAM, Nusret, "E. J. Davis'in Seyahatnamesine Göre 115 Yıl Önce Anadolu'dan Resimler", *Kültür ve Sanat*, S. 11, (Eylül 1991), s. 50-55.

DAVİS, E. J., *Osmanlı Proverbs and Quaint Sayings*, [Osmanlı Atasözleri ve Hikmetleri], [yayınlayan] Sampson Low, London 1897.

DAVİS, Edwin John, *Life in Asiatic Turkey a Journal of Travel in Cilicia (Pediya and Trachoea), Isauria, and Parts of Lycaonia and Cappadocia*, [yayınlayan] Edward Stanford, London 1879.

ERSOY, Osman, "Bir İngiliz Konsolosunun 1846 Yılında Erzurum'dan Kars'a Seyahati", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. III, S. 2-3, Ankara 1964, s. 237-249.

- HEPPNER, Harald, “Aydınlanma Çağında Batıların Türk İmajı”, *I. Uluslararası Seyahat-namelerde Türk ve Batı İmajı Sempozyumu*, (28.X-1.XI.1985), Eskişehir 1987, s. 107-114.
- HOWARD, George William Frederick, *Türk Sularında Seyahat*, Tercüman 1001 Temel Eser nr. 117, Çev. Şevket Serdar Türet, İstanbul 1978.
- KABBANİ, Rana, *Avrupa'nın Doğu İmajı*, Çev. Serpil Tuncer, Bağlam Yayını, İst. 1993.
- LEWIS, Bernard, “Doğu'ya Giden Bazı İngiliz Seyyahları”, Çev. Esim Erdim-Salih Özbaran, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. II, İzmir 1984, s. 245-264.
- MOLTKE, Feldmareşal Helmuth Von, *Türkiye Mektupları*, Çev. Hayrullah Örs, Remzi Kitabevi, İstanbul 1969.
- POOLE, Stanley Lane, *Lord Stratford Canning'in Türkiye Hatıraları*, Çev. Can Yücel, Tarih Vakfı Yurt Yayını, İstanbul 1999.
- RACZYNSKİ, Edward, *1814'de İstanbul ve Çanakkale'ye Seyâhat*, Tercüman 1001 Temel Eser, Çev. Kemal Turan, İstanbul 1980.
- ROBİNS, Kevin, *İmaj Görmenin Kültür ve Politikası*, Çev. Nurçay Türkoğlu, Ayrıntı Yayını, İstanbul 1999.
- TODOROVA, Maria, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek, Imagining the Balkans*, Çev. Dilek Şendil, İletişim Yayınları, 4. Baskı, İstanbul 2013.
- ÜNLÜ, Selçuk, “Jacob Philipp Falmerayer ve 19. Asır Osmanlı Türkiye'si”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.16, (Şubat 1982), s. 142-154.